

ŐSERDEI KIRÁNDULÁS.

(Hangyász-medvékről.)

Irta BÁRÓ BABARCZY JENŐ.

MESSZE PARAGUAYBAN, a hol a zord, téli köntösű természetet nem ismerik, legfeljebb felhőktől beburkoltan látják, lóra kaptam egy délután, hogy Puerto Max gyártelep környékét bebarangoljam. Fent van ez az ország északi részén, átölelve végtelen őserdőkkel. Szemben vele, túl a Paraguay folyón, a Gran-Chaco végtelen fütengere; óriás, még ki nem kutatott terület; ma is békés birodalma ősi indián törzseknek.

Itt már közel vagyunk a térítőhöz; majdnem tropikus az égaj. Előttünk hatalmas erdőség, mint nagy, nyitott, ritkaművű könyvtár, a ki akar olvashatja belőle a természet nagyszerű nyilatkozatait.

És kimeríthetetlen bánya ez az erdő. Bányája a quebracho (kevrácsol) fának, a melynek kivonatát dolgozza föl a gyár. Dús csersavtartalmát főzik ki és óriási mennyiségben szállítják még Európába is a timárok részére, azonkívül a gyógyszertárakban is megakad. Száz és száz kilométernyire terjednek a gyártelep körül a százados erdők, a ki nem apadó pénzforrások, tarkítva magasnövésű fűszigetekkel.

Sohse felejtjük el azt a hatalmas, megdöbbentő benyomást, a mely őserdő láttán fog el bennünket. Ha sokszor látjuk is, csodás újszerű. Elnézni az erdőt indultam én neki, azon a délutánon is. Hárman voltunk: én, lovam és winchesterem. Emberkéztől vágott csapáson haladtam az erdőn át. Papagájhad, tarka madár csapat szállt föl ijedten jöttömre, ügyes lendülésekkel, de tisztos távolból kísérték a majmok; léptenyomon apró vadja az erdőnek menekült előlem a sűrűbe. Tisztásra jutottam. Itt már ezer és ezer mosquitó zümmögése váltotta föl a madárlármát s tánczolván a napsugárban vettek üldözőbe. Elátkoztam a sok apró pokolszülöttét és sarkaltam lovamat, hogy újra fák védelmébe jussak. Erdő szélén jártam, mikor másfél méteres hangyavár mögül sötétszínű állat bukkant föl. Nagy bozontos farkát láthattam, a mint lomha vágatásban a távot kereste. Fölsimertem benne a hangyász-medvét. Ugyancsak igyekezett előlem, sötét teste fölbukkant néha ugrás közben a fütenger zöldjéből. Tudtam, hogy a bennszülöttek kimélik, mert hasznos hajt a káros termiták pusztításával, de fölébredt bennem a vadászszenvedély és célbavettem. Gyilkos volt a golyó: összeeseti. Örültem

a zsákmánynak, de alig értem oda, sajnálkozás és megbánás fogott el. A halállal küzdő állat mellett ott vinnyogott kölyökkutya nagyságú kis porontya. Odasimult anyja testéhez és félelemadta dörmögő hanggal igyekezett engem távortartani. Az elejtett nehéz

állattal mit sem tehettem; inkább az élet vettem gondozásba. Megesett a szívem a tehetetlen jószágon, elhatároztam, hogy fölnevelem. Nehéz feladat volt. A hogy hazavittem, hozzáláttam etetéséhez. Nem ment sehogysem. Éhségstrájkot kezdett, mint az angol sufragettek. Én is kényszeretetéshez folyamodtam: beleszorítottam hosszú orrát a tejbe, vagy egyet szippant vagy belefulladás.

Inkább az előbbit választotta. Így ment ez napokig, végre beletörődött a változhatatlanba. Hanem a sztrájk idején megmutatta, hogy hihetetlen erő lakozik fejletlen testében. Minden erőmet össze kellett szednem, hogy orrát a tejbe erőszakolhassam. Egy hónap letelte után már szoros barátságot kötött a tejeslábassal és tartalmával. Lopva oda-oda sündörgött magától is és jót szürcsölt belőle. Az elesetten és neveltemen volt alkalmam minden sajátosságát megfigyelni a hangyásznak. *Myrmecophaga jubata* a tudományos neve, Paraguayban egyszerűen «jurumi»-nak mondja a nép. Elég ritka ez országban, csak lakatlan, vad vidéken van maradása. Hosszú, tompa orrban végződő kis feje legjellemzőbb rajta. Állkapcsát alig mozgathatja, szája nem is száj, inkább hasíték; benne jól elrejtí hosszú, keskeny nyelvét, melyet félméterre is kiölthet a fejlett állat; orrlyukai különös félhold alakúak. Füle igen kicsiny, szemei feltűnően aprók, idétlen benyomást tevők. Egész fejét kurta szőr fedi, a tarkón jól meghosszabbodva; e miatt vastagnyakúnak látszik. Otromba, formátlan testű állat. Nyakán, hátgerincze mentén sörényt formál a sörteszerű szőr; farkán majd félméteres lompusan lóg le. Esetlenek lábai is: rövidek, izmosak, első lábain négy-négy

ujjal. A karmok hossza ugyancsak változatos. A belső köröm négy és fél centiméteres és majdnem egyenes növésű, a következő már alig egy centiméter hosszú és görbe, belső szélén éles; a harmadik hat és fél centiméterre nőtt, ez is görbe, de kétfelől élezett; a negyedik pedig megegyezik az elsővel. Járáskor, pihenés közben talpa alá húzza karmait és talpának nagy szaruvánkostól védett külső szélére lép. Hátsó lábai már fejletlenebbek, bár ötujjúak de alig hosszabbak rajtuk az előreálló körömök egy-, másfél centiméternél. Hátsó végtagjaival egész talpára lép. Két oldalán összenyomott bundája tarka-barka, a feketétől barnán át világos szürkéig terjedő árnyalatokkal. Feje, nyakszirtje feketés és részben ilyen színű az oldala, mellső lába és farka is. Torkától kezdve hátsó lábáig feketés-barna, mely szín folytatódik farkának alsó oldalán is. Mellének két oldalán egy-egy feketepánt húzódik hátrafelé; eleinte tizenöt centiméter szélesen, feljebb csúcsba vékonyodva. Mindkét oldala halvány, szürkén szegélyezett. Lábain fekete foltot látunk, első lábujjai feketék, ilyen színű orrhegye, ajka és talpa is. Az elejtett anyaállat ilyen szinezetet mutatott, két és egyharmad méter hosszú testén, a mely hosszúságból, lompos farka majd kilenczven centimétert vett el. Becsültem hatvan centiméter magasra.

Az én kis hangyász-medvém világosabb színű bundát viselt, mint általában a fiatal állatok. Jó étvágygyal fogyasztgatta az elébe tett tejet s hogy meg ne únja,

tojással akartam étkezését tarkítani. Eleinte ez sem kellett, később kedvence lett. És gyarapodott napról-napra az én felfogadott hangyász-medvém. Én pedig bűnömet jóváteendő, sokat foglalkoztam vele. Nem volt hálátlan.

Délutáni szieszták idején alig heveredtem le tábori ágyamra, már mellettem volt. Hizelegve kuszott föl arcomig és esetlen lábait simogatásképen huzogatta végig arcomon, hajamon. Később a nagy jóindulatból már nyomott is hagyott éles körmeivel. Neki ültem, hogy megkurtítom s akkor láttam, hogy körmei húsosak akárcsak a ló patái.

Mikor elérkezettnek láttam az időt, magammal vittem, hogy hangyászó tudományát bemutathassa. Pórázon vezettem, magas hangyabolyos helyekre, eldorádójába ambiciózus fajtájabelinek. Őt teljesen hidegen hagyták, oda se hederített, még talán nem ébredt fel benne öröklött ösztöne: eszébe sem jutott a bolyokat megbolygatni. Én törtem be a hangyavárba és nehezen odacsalogattam a nyüzsgő hadhoz. Eleinte csak piszkált finnyásan közöttük, hanem evés közben megjött étvágya és most már maga igyekezett feltúrni. A mesterien összetapasztott falak azonban még ellentálltak legenergikusabb ostromának is.

Sétámra mindig elvittem, később már póráz nélkül hagytam, követett, mint valami hű kutya. Lakásomnak meg valóságos cerberusa lett. Ha valami látogató jött és tréfából megfenyegetett, az én állatom két lábra egyenesedve, mérges morgással kapkodott a képzelt támadóhoz. Hanem megesett, hogy sikerült megkapni a fenyegető ruháját. Ez már nem volt többé tréfa. A mit egyszer megfogott, el nem eresztette. Mintha görcsöt kapott volna, csak rongyait a ruhának lehetett ujjai közül kiszabadítani. A szoba egyik sarkában volt fekhelye. Eredeti módon aludt, — összehúzódva oldalára feküdt és egész testét nagy bozontos farkával fedte be. Teljes mozdulatlanságban feküdt hajnalig, a reggelt lármával üdvözölte — «weckert» pótolt.

Rövid idő alatt szalonképes lett, kárt nem tett, semmit be nem piszkított. A tropikus égalj apró rovarszülötteit pedig kitartással úzta a lakásban. Egyforma hűséggel, mindenben megnyilvánuló jóakarattal éledélt mellettem nyolc hónapig. Távol voltam egy napig s ő valahogyan kintrekedt a lakásból. Csunya, zivataros, esős idő kerekedett. Este tértem meg és az én kis hangyász-medvemét átázva, dideregve leltem a küszöbön. Takargattam, melengettem — hiába; agyonhült. Másnap estére már egyik gaucso nyúzta le bőrét s az én lakásomból mintha kiszökött volna egy napsugár.

Országos Széchényi Könyvtár

